

Cum a dispărut un partid liberal

VOCEA VÂLCII

" braț la braț, un creștin și un evreu traversând o epocă

Titlul de mai sus sãnu contrarieze, nu e vorba de Partidul Comunist și nici de Ana Pauker, Iosif Chisinevski sau Leonte Rãutu, ci de un partid românesc, democrat, liberal, condus de un lider român, creștin: profesorul universitar Petre Ghiatã. Acesta devenise președintele grupului „H” din Partidul Liberal, Dupã uciderea de cãtre legionari a fostului lider, Victor Iamandi, ministru al Justiției. Deputat liberal, Petre Gheatã, a fost mulți ani subsecretar de Stat la Președinția Consiliului de Miniștri și vicepreședintele ultimei Camere a Deputaților, pãnã în 1937, când Parlamentul a fost desființat de Regele Carol al II-lea, în momentul instaurãrii dictaturii regale. Pe lista Partidului Popular Românesc la alegerile din 1946, între primii 12 candidați (Ion Ghiatã, tatãl lui Petre Ghiatã, fostul prefect de Ilfov, Petre Ghiatã, Grigore Racoviceanu, George Rãdulescu, Georgeta Gunea, Petre Jinga, Eugen Kirkulescu, Dumitru Marinescu, Natalia Rotaru, George Zaharescu, Ion Scãntee), pe locul doi, se aflãși numele avocatului evreu Valentin Saxone.

Creștinul Ghiatãii salveazãviața evreului Saxone

Petre Ghiatãși Saxone erau prieteni, familiile se vizitau reciproc, copiii se jucau împreunã. În ianuarie 1941, când legionarii au spart casa evreului, Saxone și familia sa au scã pat cu viața, refugiindu-se în casa lui Petre Ghiatã(o fermãsituatãla 10 km de București). În septembrie 1944, imediat Dupã doborãrea mareșalului Ion Antonescu,

Petre Ghiată, ajutat de câțiva liberali, între care și Valentin Saxone, a purces la înființarea Partidului Popular Îărănesc, care ulterior își va schimba numele în Partidul Popular Românesc, ca să nu se confunde cu Partidul Social Românesc condus de Mihai Râlea sau cu Partidul Național Îărănesc al lui Iuliu Maniu și Ion Mihalache. Râlea a încercat să-l convingă pe Petre Ghiată să fuzioneze cu „Frontul Plugarilor” condus de Petru Groza, dar el a refuzat considerând organizația lui Groza o „anticamerăa Partidului Comunist.” Petre Ghiată fusese președintele unei grupări influente care a părăsit Partidul Național Liberal, în 1937, protestând astfel împotriva intenției fruntașului liberal Gheorghe Tătărăscu de a se alia dictaturii regelui Carol al II-lea. Petre Ghiată a scris, cu acel prilej, o carte intitulată „Valori conducă toare”, în care îl zugrăvea pe Tătărăscu într-o lumină defavorabilă.

„Mâncă torii liberale” sub pecetea secerii și ciocanului

Tătărăscu, care devenise omul de paie al comuniștilor, a făcut tot ce era posibil ca partidul liberal al lui Ghiată să nu figureze în viitorul Parlament. Și a reușit. Totuși, temându-se de creșterea influenței lui Dinu Brătianu, președintele Partidului Național Liberal, Tătărăscu și fracțiunea sa liberală disidentăi-au propus lui Petre Ghiată fuziunea, promițându-i postul de ministru al Finanțelor în noul guvern. Ghiată a refuzat și a rămas în afara combinațiilor guvernamentale. Tătărăscu nu va uita afrontul.

În colimatorul represiunii Securității

După instaurarea puterii comuniste în 1948, Tătărăscu nu a întreprins nimic să-și salveze foștii colegi de partid, care aproape toți au devenit șomeri sau au fost nevoiți să facă munci umiltoare. Mulți dintre ei au fost mai târziu arestați, condamnați la ani grei de temniță. Întregul nucleu de conducere al Partidului Popular Românesc intrase în colimatorul mașinării represive a Securității. Petre Ghiată, ca să-și ferească fetița de vârstă școlară de prigoane politice, a divorțat de soție. Divorțul apărea motivat, deoarece la întoarcerea lui Ghiată de pe front, își adusese o rusoaică, cu care trăise în anii războiului la Odessa și cu care a avut, la București, o fată. Vreme de opt ani, Petre Ghiată trăit ascuns, fiind arestat abia în august 1956, când vizitându-l pe prietenul său, istoricul literar Șerban Cioculescu, casa acestuia fiind supravegheată, a fost arestat și anchetat trei luni în subteranele închisorii Malmaison. Valentin Saxone a pus în funcțiune relațiile sale masonice (omul fusese unul dintre maeștrii Masoneriei) și mai ales relațiile pe care le avea cu avocatul evreu Sache Davidescu, fost colonel, șef pe țară al Secției Judiciare a Miliției. Miracolul a avut loc: După șase luni de detenție și anchete groaznice, Petre Ghiată a fost eliberat. Fericire de scurtă durată, pentru că din 1958 a reînceput în România o nouă vânătoare politică și Petre Ghiată a fost din nou arestat. Valentin Saxone, în calitate de avocat al soției arestatului, i-a adresat imediat un memoriu ștabului comunist Emil Bodnăraș. Câteva zile mai târziu, Valentin Saxone a fost și el arestat. Legat la ochi, a fost transportat cu o mașină la fostul Arsenal al Armatei,

transformat în închisoare pentru anchetele Securității. Compania din celulăera pestrițăși într-un fel mirobolanta: Saxone împărțea priciurile cu avocatul Negrescu, implementat acolo ca turnător, cu bătrânul Seviianu, tatăl maiorului de miliție Gugu Seviianu, unul din autorii „Jafului sionist” asupra Băncii Naționale din cartierul Giulești, care va fi ulterior judecat și împușcat, mai era acolo și Alexandru Constant, fost ministru al Propagandei în guvernul legionar Antonescu-Horia Sima, un alt pat era ocupat de dr. Șerban Milcoveanu, fost mare comandant legionar și ministru de Interne, care părăsise în anul 1941 Mișcarea Legionarărefuzând săparticipe la Rebeliune. La un moment dat, i-a avut „colegi” de celulăpe celebrul istoric literar Vladimir Streinu, (condamnat la 7 ani de închisoare. În lotul care îi cuprindea și pe regizoarea Marieta Sadova, scriitorul Păstorel Teodoreanu și omul de culturăevreu Nicolae Steinhardt, care s-a creștinat în închisoare și a devenit, După eliberare, Părintele Nicolaie de la Mânăstirea Rohia), pe ziaristul evreu Alex. Leontescu, pe fostul ministru de Justiție liberal Alex. Bentoiu (tatăl compozitorului Pascal Bentoiu), istoricul Cernavodeanu, profesorul Constantin Tomescu, ministru în guvernul extremist Goga-Cuza, avocatul Nicolae Penescu. Tot lotul (Petre Ghiată, Valentin Saxone, Nusu Narinescu, Niculae Săndulescu, Barbu Herășescu – tatăl, Constantin Herășescu – fiul, Barbu Angelescu, Eugen Demetrescu, Gheorghe Popescu, Sașa Lupescu, Constantin Nicolau și ziaristul Gheorghiu) a fost condamnat la ani grei de închisoare (între 10 și 20 de ani) și trimis la închisoarea Jilava. Saxone l-a întrebat acolo pe Ghiată: „Cum ai putut confirma că ai înființat un partid creștin-democrat care urma sărăstoarne regimul comunist?” Ghiatăi-a răspuns: „Am fost bătut crunt și atunci i-am spus anchetatorului: scrie dumneata ce vrei și eu iscălesc”. Averile tuturor condamnaților au fost confiscate. Nicolae Săndulescu, Sașa Lupescu și ziaristul Gheorghiu au murit în închisoare. Unul dintre gardieni, Ungureanu, avansat plutonier drept recompensăpentru bestialitatea sa, obișnuia să-l întrebe în fiecare dimineațăpe câte un deținut: „N-ai murit încă ? Cât ne mai rămâi dator?” Ca și cum, cu fiecare zi, supraviețuirea consumădin bugetul țării. În ianuarie 1964, porțile Jilavei s-au deschis și deținuții au fost văzuți fugind care-încotro. Fostii deținuți au fost nevoiți săcerșească de la trecători bănuți să-și cumpere bilete de tren. În 1965, la vârsta de 62 de ani, Valentin Saxone și soția sa au ajuns în Israel, unde se afla fiica lor, pictorița Liana Saxone-Horodi. Nu a mai profesat avocatura, dar a fost activ în organizațiile emigranților originari din România, în presa de limba românăși în lumea masonică . În secret, își scria memoriile, descoperite de fiica sa, După moartea lui (decembrie 1984). Ele au fost tipărite în 2004 la București, de editura „Viitorul Românesc” sub titlul „Speranțe în întuneric”. Manăcerească pentru cercetătorii vieții politice românești interbelice și ai primilor ani ai comunismului românesc.

N.R.: „P.N.L. – Tătărăscu”, aripăruptădin trupul liberal la sfârșitul anului '44, cu un rol ponderator și de oarecare echilibru în guvernul Groza, prin concesiile făcute, prin miopia și duplicitatea în guvernarea respectivă, dar, mai ales prin eșecul diplomatic din timpul Conferinței de pace (februarie 1947), reprezintăun caz tragic în împlinirea unui destin politic românesc.

